

1. Duhovno očetovstvo

Ustanovitelj Opus Dei –
življenjepis sv. Jožefmarija
Escrivája.

30. Okt. 2023

↗ Nazaj na kazalo

Na tem mestu se lahko zaustavimo in poskusimo orisati poteze ustanoviteljeve osebnosti, kar pa sploh ni lahka naloga. Namreč predstaviti in ovrednotiti bogastvo, zaobjeto v velikih likih človeštva, je podvig, ki terja poglobljeno

obravnavo. Prva obdobja – otroška leta in mladost – je mogoče obdelati brez težav; podatki iz mladih let so skoraj vedno skopi, zgodovinske perspektive pa v splošnem enostavne in neizoblikovane. Pozneje, ko leta minevajo in se dogodki nakopičijo, ko vzniknejo strasti in se razvijajo načrti, postane mnogo težje z enim pogledom zaobseči veličino nekoga, ki je človek dejanj, in še toliko bolj, če v njem kipi bujno notranje življenje. Ni torej dovolj izpostaviti njegovo podobo znotraj prgišča spominov ali morda zgolj smiselno razvrstiti razpršene pripetljaje. Življenjska pot velikih osebnosti človeške zgodovine – in takšen je naš primer – je zaznamovana s poslanstvom, prejetim od zgoraj. Da bi jih zares spoznali, si jih je treba ogledati, ko delujejo in ko počivajo; opazovati njihovo razmišljanje in pripravljenost volje ter utrip vsega njihovega bitja. Potrebno je tudi prepoznati tok njihovih vzgibov, tiste

težnje, ki jih je zavestno oblikovala njihova volja, ter one druge, ki se podedovane pretakajo v njihovi krvi.

* * *

Skoraj petdeset let je bil Jožefmarija na čelu nadnaravnega podviga Opus Dei. Svoje ustanoviteljsko poslanstvo je spoznal 2. oktobra 1928. Ker je torej moral upravljati z božjimi stvarmi, je že v prvih letih zapisal: ***Ni v naših rokah, da bi popuščali, odvzeli ali spremenili karkoli od tega, kar zadeva duha in ureditev Dela.***^[1] In v bolj dramatičnem tonu je v svojih Zasebnih zapiskih izjavil: ***Jezus, naj se tvoje Delo nikdar ne oddalji od svojega cilja: prekolni, Gospod, že sedaj vsakogar, ki bi – seveda zaman – poskušal izmaličiti pot, ki jo kažeš Ti.***^[2] Zavedajoč se zgodovinske presežnosti tako ogromne in vesoljne naloge, kakršna je bila vsaditev Opus Dei na zemlji, se je ustanovitelj čutil

skrajno nevrednega in neznatnega. Sam sebe je štel za **nesposobno in gluho orodje**. Moč in zatočišče je iskal v molitvi in mrtvičenju ter se spraševal, zakaj on in ne kdo drug:

O Gospod! Zakaj si poiskal mene, ki sem zanikanje, medtem ko je na svetu toliko svetih, modrih, bogatih in uglednih ljudi?^[3]

Nikakor se ni imel za nepogrešljivi člen v tako vzvišenem poslanstvu, ki mu ga je zaupal Bog. Slutil je, da ga bo Gospod pustil pri življenju, dokler Delo ne bo dodobra izgrajeno, in vendar je v letih pred in po španski državljanski vojni, v negotovih časih, pogosto spraševal prve člane Dela: Če jaz umrem, **ali bi ti še naprej delal za razvoj Dela, celo za ceno svojega premoženja, svoje časti in svoje poklicne dejavnosti, skratka tako, da bi vse svoje življenje položil v služenje Bogu v njegovem Delu?**^[4] Ustanovitelj se je popolnoma

zavedal daljnosežnosti vsakega svojega dejanja onkraj človeške zgodovine in skladno s tem ravnal: tako pri svojem boju za utiranje poti, po kateri bodo v prihodnosti hodili njegovi otroci, kot tudi z izredno skrbnostjo, ki jo je posvečal shranjevanju papirjev, zabeležk in pisem ter celo računov, prejemkov in vozovnic. Že od prvega trenutka dalje je pred Bogom vedel za vzvišenost svoje poklicanosti. Toda ob zunanji neznatnosti dogodkov, ki so se takrat zdeli zgodovinsko nepomembni, se te veličine ni drznil v takšni luči pokazati svojim sledilcem. Moralo je miniti precej časa, preden jim je nekega dne dejal:

Otroci moji, moram vam zaupati nekaj, česar si, ko sem bil še mlad, nisem drznil niti misliti niti izraziti. Zdaj pa se mi zdi, da vam to moram povedati. V svojem življenju sem srečal že več papežev, precej kardinalov, škofov célo množico.

Ustanoviteljev Opus Dei pa ni veliko, ampak je samo eden! Pa čeprav je ubog grešnik, kakršen sem jaz. Popolnoma sem prepričan, da je Gospod izbral najslabše, kar je našel, da bi se tako jasneje videlo, da je Delo njegovo. Ampak Bog bo od vas terjal polaganje računov, ker ste bili v moji bližini, kajti zaupal mi je duha Opus Dei in jaz sem vam ga predal.^[5]

Pisalo se je leto 1955, ko sta bili nekega dne dve direktorici, članici Centralnega sveta Opus Dei, v Rimu na obisku pri monsinjorju Pedru Altabelli, ki je bil dober očetov prijatelj že od leta 1934. Med pogovorom jima je dejal, da se sploh ne zavedata pomena ustanoviteljeve osebnosti, vendar pa da bo prišel čas, ko se bo ime Jožefmarija Escrivá de Balaguer slišalo vse do zadnjega kotička zemlje. To sta potem povedali očetu, on pa jima je z vso preprostostjo odvrnil: ***Hčeri moji, to je res. Zaradi tega vsak dan z***

obrazom na tleh molim psalm

Miserere.^[6]

Z vsem svojim bitjem je čutil neizmeren odpor do kulta osebnosti, kajti Opus Dei – tako je pravil – ***ni moje delo, ampak je od Boga in samo od Boga!***^[7] Zase je zadržal le skromno vlogo Balaámове oslice:

V Delu je vse od Boga, je ponavljal, mojega ni nič, vendar velja upoštevati, da je Bog, zato da bi spregovoril ljudem, uporabil celo Balaámovo oslico.^[8]

Prežet z gotovostjo o nadnaravnem izvoru Opus Dei je v prihodnost gledal z zaupanjem. Potem ko bo podal obračun o svojem gospodarjenju, bodo to nalogo nadaljevali drugi. Hvala Bogu je svoje delo postavil na trdne temelje in ga ***izklesal*** vse do podrobnosti, da bi moglo kljubovati uničujočemu zobu časa ter topoglavosti in slabotni volji ljudi, če bi do tega prišlo.

Dejansko je ustanovitelj v *Codexu* oziroma v Posebnem pravu Dela preudarno zbral vse, kar je pripadalo njegovemu bistvu. Njihova naloga je bila, da ga zvesto utelešajo in skrbijo, da ne bi bil razvrednoten, kajti *Codex*, tako je govoril svojim duhovnim otrokom, je **večen, svet in nedotakljiv**.^[9] Navdahnjen z vero v božjo pomoč jih je opozarjal, da v **številnih ustanovah, ko umre ustanovitelj, običajno pride do nekakšnega potresa**; ter dodal: **Mene pa prav nič ne skrbi: v Opus Dei se to ne bo zgodilo**.^[10]

A čeprav Posebno pravo Dela zanesljivo povzema duha Opus Dei, bi to bila le mrtva črka, če ustanovitelj ne bi med ljudmi razširil tudi nečesa živega: to je življenjski slog, tradicija, duhovnost, ki daje temu načinu posvečevanja zgodovinsko neprekinjenost. Z veliko mero vztrajnosti in ljubeznivosti je ustanovitelj osebno poskrbel za to,

da ga vsadi v notranje življenje svojih sinov in hčera. V svojih govorih in meditacijah, ob prazničnih priložnostih ter pri klepetih, ki se jih je pogosto udeleževal po kosilu, jim je dajal praktične napotke, zaupne nasvete ali pa jim je pojasnjeval to in ono podrobnost iz zgodovine Opus Dei.

Pri enem izmed teh klepetov je beseda nanesla na to, da naj bi Álvaro kmalu objavil neko knjigo. Oglasil se je ustanovitelj in začel govoriti o knjigah, ki bi jih sam želel napisati. Kar na lepem pa je tok pogovora preusmeril drugam. Obrnil se je k Álvaro in pokazal na obraze navzočih ter vzkliknil: ***Poglej, kakšna knjižnica! To so moja dela!***

[11]

Dolga leta je Jožefmarija imel lepo navado: kadar je v Rimski kolegij prispel kak nov študent, kadar se je na hodnikih ali na notranjem

dvorišču Ville Tevere znašel ob katerem od svojih sinov, ga je oče prijel pod roko ter ga povabil, da gresta malo naokrog.^[12] Tedaj sta med kramljanjem obhodila sobe, dvorišča, kapele ... Od časa do časa je oče odkril kakšno drobno pomanjkljivost: rahlo odrgnino v zidu, zapah, ki ni dobro nalegal, ali kak madež na tleh. Ni hodil naokrog kakor nadzornik na lovu za napakami. Toda včasih se je zgodilo, da je precej ljudi šlo mimo, ne da bi karkoli opazili. Nihče ni bil pozoren na hibo, dokler ni nanjo naletel oče in odkril, česar drugi niso videli. Brez dvoma je imel šesti čut za takšno zaznavanje predvsem zato, ker je gledal svet »skozi zenice, ki jih je razširila ljubezen«.^[13]

Nespoštovanje urnika, loputanje z vrati ali izgubljeno orodje je bilo nekaj, kar ga je globoko zbolelo – zaradi pomena, ki ga je to dejanje imelo. Takšna malenkost je pričala o

zanemarjanju drobnih stvari, o slabo opravljenem delu, ter nakazovala na pomanjkanje ljubezni in čuta za božjo navzočnost; skratka, malomarnost, skozi katero se naposled prikrade mlačnost duha. Kadar pa je stvar bolj izstopala in če je bilo treba dati zgled, je sklical gojence Rimskega kolegija. Ali ni prav nihče opazil? So morda postali neobčutljivi? Mar ga niso tisočkrat slišali govoriti, da velike duše zelo cenijo majhne reči?

Vendar uresničevati Opus Dei ni pomenilo samo tega, da skupini izbranih duš pokaže pot posvečevanja na osnovi vsakdanjih pripetljajev. Božji načrt je imel vesoljne razsežnosti. Njegov cilj je bil nič manj kot prenoviti krščansko življenje moških in žensk vseh dežel sveta in v ustanoviteljevo dušo je bil ta novi duh prenove vtisnjen skupaj z ustanovno karizmo. Božja volja je bila izorati globoko brazdo v

zgodovini človeštva. V tem veličastnem zgodovinskem načrtu je bil ustanovitelj izbran kot nosilec sporočila in duha Opus Dei. Zaradi tega je imel tudi neposredno odgovornost pred Bogom:

Sem ustanovitelj, je govoril, in vem, katero nalogo mi je dal Gospod. Če bi se izogibal in opustil svojo odgovornost, bi tvegala pogubljenje svoje duše in Gospod bi od mene neizprosno zahteval, da za to polagam račune.^[14]

Imel je svobodo gibanja, ni pa si smel privoščiti popuščanja pri svojem poslanstvu. ***Moja naloga je, da branim, kar pripada Gospodu, tudi za ceno svojega življenja, kajti od mene pričakuje, da ga uporabim ravno za ta namen,***^[15] je pojasnjeval. Bilo je pričakovati, kot smo že opisali v prejšnjih poglavjih, da bo trčil ob ogromne težave in naletel na silen odpor. Moral je najti

rešitev za ***kup nepremostljivih ovir***^[16] in že od vsega začetka ga je obdajalo okolje, v katerem je vladalo ***skrajno kruto nerazumevanje***.^[17]

Dolgo časa je živel iz vere in zatrjeval, da ne bo nikdar podvomil o ***božanskosti Dela niti o njegovem uresničenju***,^[18] tudi če bi Bog dopustil, da pri svojem podvigu ostane čisto sam. Proti vsakemu upanju je upal, da bodo v Delo prišli apostoli. (***Prišlo jih bo veliko. Bog bo to storil!***^[19] pravi v svojih *Zasebnih zapiskih* okrog leta 1930.) Potem ko je leta 1934 že imel majhno skupino privržencev, tako da jo je že lahko imenoval družina, je polagoma začel udejanjati svojo karizmo kot ***oče, učitelj in voditelj svetnikov***.^[20]

To duhovno očetovstvo, veliko in rodovitno kakor pri starozaveznih očakih, je prevzelo vso njegovo dušo. Predlagal je, naj ob njegovem

pogrebu na nagrobno ploščo vrežejo besede:

GENUIT FILIOS ET FILIAS.^[21]___

Sprva je bil nosilec tega očetovstva, ne da bi to sploh opazil. Pozneje, ko se je ta njegova značilna poteza razcvetela, je presenečen začutil, da to ni bila zgolj duhovna lastnost, marveč da je bila obdana z naklonjenostjo, z gorečo naklonjenostjo. Opazil je tudi, da ta čista ljubeznivost ni bila omejena na izražanje čustev, ampak je slonela predvsem na človeški in nadnaravni povezanosti s tistimi, ki so hodili po poti posvečevanja v Delu.^[22]___ Obhajal pa ga je strah ob misli, da je Gospodu nekaj odvzel, da ga je prikrajšal za del srca, ki ga je namenil svojim otrokom. Da bi ga pomiril, mu je Bog dal doumeti, da je zaradi večje ljubezni do svojih otrok bolj ljubil tudi Njega.^[23]___ Kljub temu ga je napadal še drugačen dvom. Ko bo

treba vir ljubezni, ki jo je hranil v srcu, porazdeliti med več ljudi, ali ne bodo njegove hčere in sinovi potem prejekali vedno manj? ***Ko nas bo več tisoč po vsem svetu – se bomo imeli enako radi? Bom ljubil svoje otroke tako močno, kot jih ljubim sedaj, ko jih je malo?***^[24] se je spraševal.

Leta so minevala, družina je narasla in tedaj jim je oče mogel zaupati svojo izkušnjo:

Z veseljem vam lahko povem, da je moja ljubezen do vas tako močna kot prej, čeprav vas je na tisoče, in da imam vsakega svojega otroka rad iz vsega srca, kot če bi bil edini.

Gospod, ki je povečal moje srce in mu dal to čudovito zmožnost, bo razširil tudi vaša srca, če se ne oddaljite od Njega.^[25]

Skratka, očetova ljubeznivost je bila značilna in bistvena poteza duha Opus Dei. Bila je posledica njegovega

očetovstva, to pa je bilo dar Duha, ki ga je spodbujal k širjenju te ljubezni, k temu, da raste in se udejanji še v drugih dušah. Zato je, sledeč svetemu Pavlu, v hvaležnosti dvigal svojo dušo h Gospodu, »od katerega izvira vsakršno očetovstvo v nebesih in na zemlji«,^[26] kot priznanje tega duhovnega očetovstva, ki ga je po božji milosti vzel nase ***s popolnim zavedanjem, da biva na tem svetu samo zato, da bi ga uresničil.***^[27]

Oče je dobro poznal naravo čustev, ki so prekipevala v njegovih prsih.

Njegovi duhovni otroci, pripoveduje ustanoviteljev brat Santiago, »so ga klicali oče, vendar je bil kakor dobra mati, kot dobra in ljubeča družinska mati«. ^[28] Nenehno je mislil nanje.

Takoj je opazil, če je kdo shujšal, če ga je bolela glava ali če je potreboval nova oblačila. V njegovih nasvetih je bilo marsikaj materinskega: ***V teh nekaj dneh***, je dejal vikarju neke južnoameriške države, ***pozabi na***

***vse, kar je povezano z vodenjem
tvoje regije, dobro spi, jej, počivaj.***

[29] Če o njih ni dobil novic, si je predstavljaj, da so njegovi otroci morda v nevarnosti, ter ni odnehal, dokler se ni prepričal, da so živi in zdravi. Nekega zimskega dne se je Rim prebudil v močnem sneženju. Njegove hčere, ki so bile zadolžene za nakupovanje na tržnici, so se tja odpravile že zgodaj, pred šesto uro zjutraj. Dve uri pozneje je oče že spraševal, ali je bil avtomobil opremljen z verigami. Svoje hčere v *administraciji* je prosil, naj ga pokličejo takoj, ko se bodo vrnile tiste, ki so šle nakupovat. Ko so se malo pozneje pripeljale domov in je oče izvedel, da je z njimi vse v redu, je dejal: ***Hvala Bogu. Povej jim v mojem imenu, da so nas pustile kakor pribite na križ, ko smo stalno molili zanje, da se jim ne bi nič zgodilo. Naj tega ne ponovijo.***

[30]

Oče je kot po navdihu srca uganil, kakšno je bilo notranje razpoloženje njegovih otrok in zaznal celo najbolj zaupne skrbi. Ko si je nekoč ogledoval fotografijo, na kateri je bila skupina njegovih hčera iz Mehike, je moral odkriti nekaj posebnega. V miru jo je pozorno pogledal, potem pa povprašal o eni izmed oseb na sliki. In res se je izkazalo, da jo je mučil resen problem.^[31]

Ob neki priložnosti, ko je bil videti silno utrujen, mu je eden od njegovih sinov, zdravnik, dejal:

– Oče, vi bi morali več spati.

– ***Če bi spal, vas ne bi imel rad***, mu je odgovoril. ***Ljubezen je tisto, kar mi krati spanec.***^[32]

Oče je bil blizu in hkrati daleč od svojih otrok. Bil jim je blizu, ko jim je pri klepetih pripovedoval o družinskih prigodah, ko jim je z očetovsko zaupnostjo razkrival srce,

ko jim je poročal o napredovanju Dela in o njegovi širitvi po svetu. Previdno pa je zase zadržal boleče novice, nasprotovanja in težave pri vodenju. Vrh tega je kot ustanovitelj imel izkušnje, ki jih ni delil z nikomer, ki jih je ljubosumno čuval še iz prvih časov Dela. Ta distanca pa ni predstavljala ovire pri odnosu do njegovih otrok. Do njih se je vedel povsem zaupljivo in naravno, z naravnostjo očeta in prijatelja. In v ljubkovalnem tonu si je celo dovolil, da jim reče: norčki, poredneži, pobalini in predrzneži, saj je vedel, kako se lahko dotakne globine njihovega srca. Ta ljubeznivi slog se pojavi v družinskih pismih, kadar oče izve, da koga kaj muči ali da trpi zaradi bolezni. Tule sta dva kratka odstavka iz pisem njegovim sinovom:

Dragi Quinito! Naj te mi Jezus obvaruje.

Kdo ima tebe, pobalina, bolj rad kot oče? Na tem svetu nihče. Je to jasno?

[33]

In še tale:

Dragi Michael! Naj te mi Jezus obvaruje.

V svojem prejšnjem pismu sem ti rekel porednež, pa to ni bilo dovolj, pijanček moj. Naj živi Jerez! Zdaj pa resno: pusti, da poskrbijo zate, tako boš prej okreval.[34]

Prav tako ni imel zadržkov, da ne bi odkrito, na prisrčen način priznaval, od kod izvira in kako silna je njegova ljubezen:

Imam vas rad, ker ste božji otroci, ker ste se svobodno odločili, da boste moji otroci, ker si prizadevate biti sveti, ker ste zelo zvesti in zelo »fajn« – vsi moji otroci so. Z isto ljubeznijo, kot jo čutijo vaše matere, vas imam

rad: skupaj z vašimi krepostmi in napakami, s telesom in dušo.

Otroci moji, v veliko veselje mi je, ko vam govorim tako! Ko vas bom tukaj zagledal, tega ne bom zmogel storiti in priznam vam, da se moram včasih prisiliti, da se ne bi raznežil, da vam ne bi v spomin zapustil svojih solza, da vam ne bi ponavljal, da vas ljubim zelo, zelo ... Imam vas namreč rad z istim srcem, s katerim ljubim Očeta, Sina in Svetega Duha ter sveto Devico Marijo; z istim srcem, s katerim sem imel rad svojo mater in svojega očeta. Rad vas imam kakor vse matere tega sveta skupaj: vse enako, od prvega do zadnjega.^[35]

Fizično se je le s težavo ločil od svojih otrok. V duhu jih je vedno nosil s seboj. Ko je bil v Rimu, je njegovo misel gnalo k onim zunaj. Če je zapustil Rim, se je v domišljiji vračal tja, da jih ne bi puščal samih. **S srcem in glavo sem med vami**, je iz

Londona pisal članom Generalnega sveta.^[36]

Njegovi otroci so bili njegov ponos in njegova moč. ***Le kaj bi jaz brez vas?*** ^[37] se je spraševal.

Čutim, da nujno potrebujem vse vas. Vsak izmed vas je moja moč; do take mere, da vas pri svoji molitvi velikokrat ponosno predstavljam Gospodu, kakor predstavljajo matere svoje otroke, in vselej moram reči: Gospod, ne glej mene, ne respicias peccata mea! ...

Gospod, dodam nato, jaz bi moral biti pred Teboj kakor črv, z obrazom na tleh. Pač pa poglej moje otroke, poglej te čudovite sinove in hčere, ki ti izročajo svojo mladost, svoje čisto srce; poglej njihove kreposti ... Ozaljšam se z vašo vsakodnevno predanostjo, otroci moji, in s tem pridobim določeno pravico, da govorim z našim Gospodom. Vidite? To je moja moč: vaša izročitev.^[38]

V sebi je vzdrževal čuječo držo in bil popolnoma nenavezan na stvari tega sveta – na vse razen na svoje otroke. Ti so bili, kot je sam pravil, njegova ***bližnja priložnost*** za to, da je prekinil z delom in si vzel čas za klepet z njimi. Po drugi strani pa je bila ljubeznivost njegovih otrok do njega in rahločutnost ljubezni, s katero so odgovarjali na njegovo očetovsko skrb, tisto, kar ga je gnalo k izboljšanju notranjega življenja, in to jim je tudi priznal:

Srce je navezano na moje otroke. Tega ne skrivam in verjamem, da to opazite, vendar je to nekaj, kar me vodi k Bogu: vi me priganjate k večji zvestobi in jaz si želim biti vedno bolj zvest, tudi zaradi vas.^[39]

Že preprost stavek s pečatom naklonjenosti mu je bil v uteho, pa čeprav ga je zapisal kateri izmed tisočerih otrok, s katerimi se ne bo nikdar neposredno srečal. Proti

koncu junija 1964 je doživel neko veliko neprijetnost in ravno v tistih dneh je prejel tudi pismo, ki ga je spodbudilo, da vikarju v Španiji odpiše:

Tiste besede »oče, zelo vas imamo radi«, ki mi jih je napisal neki rudar in nato več ali manj dodal še »ne bodite žalostni, ne trpite zaradi tega«, so se me dotaknile v globini srca.^[40]

Z odzivom na očetovo prekipevajočo ljubeznivost se je porajala vez, ki je vsemu Delu prinašala močno človeško in nadnaravno enovitost. Namreč kot protiutež ustanoviteljevemu duhovnemu očetovstvu je sinovska in hčerinska vdanost otroke povezovala z očetom v tesni edinosti.

↗ Naslednje poglavje

↗ Nazaj na kazalo

[1] *Navodilo* 19. 3. 1934, št. 20.

[2] *Zapiski*, št. 342, 20. 10. 1931.

[3] *Prav tam*, št. 642, 9. 3. 1932.

[4] *Prav tam*, št. 1287, 3. 10. 1935.

[5] AGP, P01 1971, str. 13.

[6] María Begoña Álvarez Iráizoz, RHF, T-04861, str. 113.

[7] Javier Echevarría, *Sum.* 3029. Leta 1960 je župan Barbastra želel na hišo, v kateri se je rodil ustanovitelj, namestiti spominsko ploščo. Jožefmarija mu je nemudoma pisal in ga prosil, naj na tisti hiši ne polagajo nikakršnih plošč. Prim. Pismo Joséju Maríi Cancerju Gómezu, EF-600330-3.

[8] César Ortiz-Echagüe Rubio, *Sum.* 6899. Balaámova oslica: prim. 4 Mz 22,21-40.

[9] Javier Echevarría, PR, str. 681.

[10] AGP, P01 1971, str. 11.

[11] Klepet s študenti Rimskega kolegija, 10. 3. 1956. ***Spomeniki, ki jih želim pustiti za seboj, ste vi, otroci moji***, jim je dejal ob neki drugi priložnosti (AGP, P01 1975, str. 1617).

[12] Alberto Taboada del Río, RHF, T-03358, str. 1366.

[13] Álvaro del Portillo, *Sum.* 1006.

[14] Javier Echevarría, *Sum.* 2279.

[15] *Prav tam*, PR, str. 1690.

[16] Javier de Ayala Delgado, *Sum.* 7600.

[17] Meditacija, 2. 10. 1962, AGP, P09, str. 58.

[18] *Zapiski*, št. 1699, 10. 10. 1932.

[19] *Prav tam*, št. 48, 16. 6. 1930.

[20] *Prav tam*, št. 1725, 22. 6. 1933;
prim. tudi št. 1152, 11. 3. 1934.

[21] RODIL JE SINOVE IN HČERE; prim.
Homilija, 9. 1. 1968, AGP, P09, str. 90.

[22] *Kako rad vas imam prav vse,
otroci moji! Iz oči v oči vam tega
ne upam povedati. Rad vas imam z
vso svojo dušo, bolj kot vaši starši
vas imam rad, čeprav vas nisem
nikdar srečal. Ta moja
ljubeznivost do vas, otroci, ni
pusta uradna ljubezen. Je resnična
ljubezen in čuteča človeška
naklonjenost, ker ste vi moj
zaklad. Ko boste že v letih,
pripovedujte, da vas je oče imel
rad na tak način* (AGP, P01 1971, str.
10).

[23] Prim. Jesús Álvarez Gazapo, PR,
str. 1443.

[24] Álvaro del Portillo, *Sum.* 677.

[25] *Prav tam.*

[26] Ef 3,15.

[27] *Pismo 6. 5. 1945*, št. 23.

[28] Santiago Escrivá de Balaguer y Albás, *Sum.* 7333, 7334.

[29] *Pismo iz Londona Teodoru Ruizu Jusuéju*, EF-580904-3.

[30] Mercedes Morado García, RHF, T-07902, str. 166.

[31] Encarnación Ortega Pardo, *Sum.* 5365.

[32] José Luis Soria Saiz, RHF, T-07920, dodatek I, str. 25.

[33] *Pismo Joaquínu Madozu Montoyi*, EF-570502-2.

[34] *Pismo Michaelu Richardsu*, EF-640510-3.

[35] AGP, P01 1971, str. 10.

[36] Pismo Joaquínu Alonsu Pachecu,
EF-610814-1.

[37] César Ortiz-Echagüe Rubio, *Sum.*
6898.

[38] AGP, P01 1971, str. 12. *Ne respicias
peccata mea* – ne glej na moje grehe.

[39] *Prav tam*, str. 9; prim. *Božji
prijatelji*, št. 125.

[40] Pismo Florenciu Sánchezu Belli,
EF-640623-2.

Andrés Vázquez de Prada

© Fundación Studium